

Інформаційно-аналітична довідка про стан довкілля в зоні АТО та на звільнених територіях за листопад 2015 року

Атмосферне повітря

Систематичні спостереження за станом забруднення атмосферного повітря проводилися у листопаді 2015 року на території:

- Донецької області в трьох містах – Маріуполь (на 5 постах спостережень за забрудненням – далі ПСЗ), Краматорськ (4 ПСЗ), Слов'янськ (2 ПСЗ);
- Луганської області в трьох містах – Лисичанськ (2 ПСЗ), Северодонецьк (1 ПСЗ), Рубіжне (1 ПСЗ);
- Запорізької області - у місті Запоріжжя (5 ПСЗ);
- Дніпропетровської області у трьох містах – Дніпропетровськ (6 ПСЗ), Дніпродзержинськ (4 ПСЗ), Кривий Ріг (5 ПСЗ);
- Харківської області - у місті Харків (10 ПСЗ).

За даними спостережень гідрометеорологічних організацій у листопаді в атмосферному повітрі 11 міст 5 областей випадків високого забруднення (ВЗ) з концентрацією домішки вище 5,0 максимально разової гранично допустимої концентрації (ГДК) не зареєстровано.

Радіаційний стан

Спостереження за потужністю експозиційної дози гамма-випромінювання у листопаді 2015 року проводилися у Дніпропетровській області на 9 пунктах, Донецькій області – 4 пунктах, Запорізькій області – 7 пунктах, Луганській області – 4 пунктах, Харківській області – 11 пунктах.

За даними спостережень потужність експозиційної дози гамма-випромінювання знаходилась в межах природного фону. Випадків перевищення контрольного рівня 25 мкР/год у листопаді 2015 року не зафіксовано.

Поверхневі води

Донецька, Луганська та Харківська області

Спостереження за якісним станом поверхневих вод у Донецькій, Луганській та Харківській областях протягом листопада здійснювалися відповідно до затвердженої програми державного моніторингу довкілля.

Протягом листопада для інструментально-лабораторного контролю відібрано 74 проби води у 31 створі спостережень.

Для визначення стану якості водних ресурсів виконано 1139 вимірювань, у тому числі за гідрохімічними показниками - 965, за радіологічними - 22, за токсикологічними - 110, за бактеріологічними - 26, за гідробіологічними - 16. Контролювались водні об'єкти: Печенізьке та Червонооскільське водосховища, річки Уда, Лопань, Оскіл, Бахмут, Казений та Кривий Торець.

За результатами лабораторних вимірювань у створах, що контролювались, не встановлено суттєвих змін щодо погіршення якісного стану поверхневих вод порівняно з жовтнем пото-

чного року та відповідним періодом минулого року. У руслі р. Сіверський Донець фіксувався підвищений (згідно з нормами СанПіН 4630-88) вміст органічних сполук: показник ХСК - у діапазоні 1,2-1,8 ГДК, БСК - до 1,3 ГДК. Через підвищену природну мінералізацію та внаслідок антропогенного навантаження на ділянці після впадіння р. Бахмут у р. Сіверський Донець до створу 406 км, с. Світличне фіксувався підвищений вміст сольових показників (жорсткість - до 10,2 ммоль/дм³ та сухий залишок - до 1,2 ГДК).

Таблиця 1. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Донецькій, Луганській та Харківській областях.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
Луганська область					
р. Сіверський Донець	м. Лисичанськ	02.11.2015; 10.11.2015; 23.11.2015	-	-	-
р. Біленька	м. Лисичанськ	02.11.2015; 10.11.2015; 23.11.2015	-	-	-
Харківська область					
р. Сіверський Донець	м. Чугуїв, 1 км вище міста	04.11.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Чугуїв, 11 км нижче міста	04.11.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Зміїв	04.11.2015	-	-	-
р. Харків	м. Харків	03.11.2015	-	-	-
р. Лопань	м. Харків, 1 км вище міста	03.11.2015	-	-	-
р. Лопань	м. Харків, 0,1 км вище гирла	03.11.2015	азот нітритний	1	10,6
р. Уди	м. Харків, 10 км вище міста	03.11.2015	-	-	-
р. Уди	м. Харків, 7 км нижче міста	03.11.2015	азот нітритний	1	13,0
р. Уди	м. Харків, 9 км нижче міста	03.11.2015	азот нітритний	1	13,6
р. Уди	сmt Есхар	04.11.2015	-	-	-

У місцях питних водозаборів стан якості поверхневих водних об'єктів був стабільний, кисневий режим задовільний, значення контрольованих гідрохімічних показників фіксувались у межах відхилень, характерних для цього періоду спостережень, вміст радіонуклідів стронцію-90 і цезію-137 був значно нижче допустимих значень ($2,0 \text{ Бк/дм}^3$). Рівень токсикологічних показників у поверхневих водах не перевищував фонових значень та знаходився у межах нормативів вмісту за СанПіН № 4630-88. Середньомісячні значення вмісту ЛКП (бактеріологічний показник) фіксувались значно нижче граничного значення (10000 КУО/дм^3) і знаходилися у діапазоні від 74 (р. Сіверський Донець, 527 км, водозабір фільтрувальної станції на Донецьку область) до 1927 КУО/дм^3 (р. Сіверський Донець, 469 км, водозабір ЗФС, с. Білогорівка, Луганська область).

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у листопаді 2015 року на території Луганської області – на 2 водних об'єктах в 2 пунктах та Харківської області – на 4 водних об'єктах в 6 пунктах (табл. 1). В Донецькій області спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші не було заплановано.

За даними спостережень у листопаді на водних об'єктах Харківської області виявлено три випадки ВЗ з азоту нітритного з максимальною концентрацією $13,6 \text{ ГДК}$. На водних об'єктах інших областей випадків ВЗ поверхневих вод не зареєстровано.

Дніпропетровська область

Згідно з програмою державного моніторингу у Дніпропетровській області у листопаді 2015 року відібрано 14 проб, виконано 462 вимірювання за гідрохімічними показниками та 14 вимірювань у 7 пробах за радіологічними показниками. Контролювались водні об'єкти: Дніпродзержинське водосховище (1 створ), Дніпровське водосховище (4 створи), Каховське водосховище (3 створи), канал Дніпро-Кривий Ріг (2 створи), р. Оріль (1 створ), р. Інгулець (3 створи).

Якісний стан зазначених водних об'єктів у межах Дніпропетровської області у листопаді 2015 року був стабільний і знаходився на задовільному рівні. Значних змін показників якості поверхневих вод порівняно з листопадом 2014 року не спостерігалось.

У створах питних водозаборів перевищення встановлених нормативів відмічалось за показником ХСК ($1,8 - 2,1 \text{ ГДК}$). Вміст розчиненого у воді кисню фіксувався на високому рівні (у діапазоні $11,3-12,1 \text{ мгO}_2/\text{дм}^3$). У створах на річках Оріль та Інгулець перевищення нормативів (для водних об'єктів культурно-побутового водокористування) відмічались за вмістом марганцю - до $1,8 \text{ ГДК}$.

Згідно з Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями у пунктах спостережень у районі питних водозаборів вода у листопаді характеризувалася II класом 2-3 категорією (від «дуже добрих», «чистих», до «добрих», «досить чистих»). Інформації про надзвичайні та кризові ситуації на водних об'єктах Дніпропетровської області не надходило.

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у листопаді 2015 року на території Дніпропетровської області – на 4 водних об'єктах, в 4 пунктах (табл. 2).

За даними спостережень на водних об'єктах у Дніпропетровській області випадків ВЗ поверхневих вод не зареєстровано.

Таблиця 2. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Дніпропетровській області.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
р. Інгулець	м. Кривий Ріг	18.11.2015	-	-	-
р. Солона	с. Новопавлівка	04.11.2015	-	-	-
р. Оріль	смт Царичанка	06.11.2015	-	-	-
р. Вовча	смт Васильківка	04.11.2015	-	-	-

Запорізька область

У листопаді 2015 року у межах Запорізької області відповідно до програми державного моніторингу вод у 4 контрольних створах відібрано 4 проби поверхневої води та виконано 112 інструментально-лабораторних вимірювань за 28 гідрохімічними та 2 радіологічними показниками.

Таблиця 3. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Запорізькій області.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
р. Обитічна	м. Приморськ	08.11.2015	-	-	-
р. Лозуватка	с. Ново-олексіївка	02.11.2015	-	-	-
р. Берда	с. Осипенко	06.11.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Запоріжжя	11.11.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Дніпродзержинськ	11.11.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Дніпропетровськ	11.11.2015	-	-	-

За результатами лабораторного контролю встановлено, що гідрохімічний стан води відповідав сезонним змінам та коливанням значень якісних показників, які в цілому відповідали встановленим нормативам.

У створах питних водозаборів перевищення нормативів фіксувалося лише за показником ХСК (до 1,6 ГДК). Повідомлень про випадки погіршення епідеміологічної ситуації на водних об'єктах басейну Дніпра у межах Запорізької області, а також інформації про надзвичайні та кризові ситуації на водних системах у зонах впливу Запорізької АЕС не надходило.

За результатами інструментально-лабораторного контролю та розрахунків за Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями у листопаді, як і у попередні періоди, поверхневі води у межах Запорізької області відповідали II класу («добрі»), 3 категорії («добрі»).

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у листопаді 2015 року на території Запорізької області – на 4 водних об'єктах, в 6 пунктах (табл. 3).

За даними спостережень на водних об'єктах Запорізької області випадків ВЗ поверхневих вод не зареєстровано.

Ґрунти

В 2015 році у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській та Харківській областях обстежено 521,3 тис. га земель сільськогосподарського призначення, що відповідає плановим завданням визначеним програмою.

На обстежених землях відібрано 32 тис. зразків та проведено більше 160 тис. аналітичних досліджень ґрунту на визначення у ньому вмісту 20-ти показників, які характеризують їх якісний стан.

Водночас, проводились дослідження поверхневих вод сільськогосподарського призначення у вказаних областях. За звітний період відібрано 235 проб води та виконано понад 1911 аналізів на вміст нітратів, важких металів, радіонуклідів та пестицидів.

Крім того, у Запорізькій області закладено 45 моніторингових ділянок, у Дніпропетровській та Харківській 30 та 10 відповідно, де досліджуються ґрунти за агрофізичними, агрохімічними, фізико-хімічними, токсикологічними та радіологічними показниками. Також досліджується рослинна продукція за якісними показниками та на вміст радіонуклідів, важких металів, залишків пестицидів.

В Донецькій області закладено 19 моніторингових ділянок, в Луганській - 27. Проте частина з них знаходиться на окупованій території.